

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

een gevoel van veiligheid te verwerven. Ten gevolge van het trauma zijn de interne empathische objecten vernietigd, waardoor men geen vertrouwen meer heeft in zichzelf en niet meer durft te slapen. Ten gevolge van traumatische ervaringen zouden rigide zones ontstaan in geheugennetwerken, waardoor affecten ook minder goed gebonden worden. Hanspeter Mathys stelt de vraag waarom sommige mensen zich niet voor de betekenis van hun dromen interesseren maar ze wel aan een ander communiceren. Het laatste hoofdstuk past niet goed in het geheel, en beschrijft hoe drie schrijvers door *De droomduiding* van Freud zijn beïnvloed: Von Hoffmannsthal, Schnitzler en Kafka. Dit boek schenkt ons enkele interessante gedachten maar mist diepgang en samenhang. De klinische beschrijvingen van Rustin en van Leuzinger-Bohleber zijn levendig en boeiend. De onderzoeksbijdragen vallen tegen, de kwaliteit van de bijdragen is erg heterogeen. Klinisch psychoanalytisch onderzoek spreekt mij het meeste aan, ook al hebben andere disciplines hierover een andere mening.

Toepassingen van MBT in de kinder- en jeugd-GGZ

Bespreking van

Nick Midgley & Ioanna Vrouva (red.) (2012). *Minding the child — Mentalization-based interventions with children, young people and their families*. Londen: Routledge. ISBN 978 0 415 60525 0, 225 pp., \$ 36,95

ANNELIES VERHEUGT-PLEITER

Het idee voor het boek *Minding the child* is ontstaan naar aanleiding van twee conferenties in 2010 over op mentaliseren gerichte interventies met kinderen, jongeren en gezinnen. De eerste werd georganiseerd door het Anna Freud Centre in Londen en

de tweede door het Yale Child Study Centre in New Haven (vs). Op 18 mei 2012 werd door het Anna Freud Centre opnieuw een conferentie georganiseerd over dit thema met als titel: *From the inside out: mentalization theory and practice with children, families, schools and communities*. Op deze dag werd het hier besproken boek gepresenteerd. Mentalization Based Therapy (MBT) is een *evidence-based* benadering voor het werken met volwassenen met een borderline-persoonlijkheidsstoornis (BPS). Dit therapie-model wordt inmiddels toegepast op een reeks andere stoornissen en problemen. Vreemd genoeg is er minder aandacht voor en nog geen bewezen effectiviteit van het MBT-model van het therapeutisch werken met kinderen, jongeren en gezinnen, terwijl de benadering stevig gefundeerd is in een ontwikkelingstheorie, en belangrijke klinische concepten ontstaan zijn uit het therapeutisch werken met kinderen. In het eerste deel van het boek vatten Peter Fonagy en Elizabeth Allison het ontwikkelingsmodel van het mentaliseren nog eens kundig samen, inclusief de context van de gehechtheidsrelaties. Erg nuttig zijn de hoofdstukken van Carla Sharp en Amanda Venta en van Ioanna Vrouva, Mary Target en Karin Ensink over recent onderzoek naar problemen bij het (leren) mentaliseren in relatie tot de stoornissen in de kindertijd. In het klinische deel staan twee bijdragen uit het Nederlandse taalgebied. Liesbet Nijssens, Patrick Luyten en Dawn Bales beschrijven hoe ze hun MBT-programma voor BPS-patiënten aanvullen met een programma voor ouders van jonge kinderen, gebaseerd op de programma's van Ariette Slade over *minding the baby*: het gevoelsmatig nadenken over het kind. Dit is een heel goed initiatief, vooral voor preventie van ontwikkelingsstoornissen. Gelukkig kunnen ze de werkzaamheid daarvan ook onderzoeken. Nicole Muller, Lidewij Gerits en Irma Siecker van Jeugd-GGZ-instelling De Jutters beschrijven belangrijk werk met adoptiegezinnen. Ze zijn overtuigend in hun stelling dat de existentiële kwetsbaar-

heid van adoptiekinderen en het emotioneel vaak belastende ouderschap zeer gebaat kunnen zijn bij verbeteringen van hun mentaliserend vermogen in tijden van grote stress. Het hoofdstuk van Emma Keaveny en haar co-auteurs over kortdurende MBT-gezinstherapie geeft een goede introductie in hun werkwijze. Vernieuwend lijkt me het werk van Trudie Rossouw, die het MBT-model toepast op het werken met adolescenten die zichzelf beschadigen. Zelfbeschadiging is een veel voorkomend en toenemend probleem, dat hier begrepen wordt als symptomatisch voor een probleem in het mentaliseren en als poging om het zelf te bevrijden van het 'alien self'. Er wordt een klinisch inzichtelijk verslag gedaan van MBT bij adolescenten (MBT-A) en er wordt een beschrijving gegeven van het gerandomiseerde klinische onderzoek dat gaande is over deze veelbelovende behandeling. MBT is ontwikkeld door analytici en stoelt voor een groot deel op psychoanalytische theorieën. In de praktijk bestaat het uit een combinatie van interventies die uit cognitief gedragsmatige of uit psychodynamische hoek komen. MBT wordt dan ook beoefend door psychotherapeuten van verschillende huize. Toch is de psychodynamische visie erg leidend als het gaat om de therapeutische houding en het zorgvuldig hanteren van de therapeutische relatie. Als het goed is komt dat dus meer tot zijn recht in de klinische setting en minder in de educatieve programma's.

Het derde deel van het boek gaat over interventies gericht op de gemeenschap. Besproken wordt bijvoorbeeld een educatief programma uit Denemarken om ouders en leerkrachten te helpen om beter na te denken over de binnenwereld van de kinderen. Ook komt de in het Anna Freud Centre ontwikkelde behandeling, de Adolescent Mentalization-Based Integrative Therapy (AMBIT), aan de orde. Het is een programma voor moeilijk te bereiken, zeer problematische jongeren, die veel risico's lopen. Indrukwekkend is de beschrijving van een groepstherapie voor een groep ernstig zieke

jongeren, waarbij invoelbaar gemaakt wordt hoe belangrijk het mentaliserende kader kan zijn voor deze jongeren en ook voor hun behandelaren. Inzicht krijgen in niet-mentaliserende *coping*-stijlen helpt om weer vat te krijgen op het omgaan met de vaak zo pijnlijke kwesties waar deze jongeren mee te maken hebben. Norika Malberg laat in dit hoofdstuk goed zien hoe de psychodynamische invalshoek diepgang geeft aan de therapeutische houding.

Zoals Linda Mayes in haar voorwoord stelt, voelen kinderen/jongeren die hun eigen en andermans emoties niet begrijpen zich daardoor eenzaam in gezelschap, alsof ze in een vreemd land zijn waar ze de taal niet spreken. De verschillende MBT-toepassingen kunnen veel bijdragen aan het verbeteren van het welbevinden van deze kinderen. Tegelijk is MBT geen panacee voor alle psychische problematiek. De psychoanalytische praktijk laat zien hoeveel uitstekend mentaliserende patiënten toch ernstig kunnen lijden aan innerlijke conflicten. Maar voor die groep kinderen en jeugdigen die zo basaal gehandicapt zijn in het herkennen en begrijpen van eigen en andermans emoties, zijn MBT-behandelingen een uitkomst. En dit boek geeft een mooie weergave van het huidige palet van toepassingen van MBT in de kinder- en jeugd-GGZ.

Generaties van moederschap

Bespreking van

Paola Mariotti (2012). *The maternal lineage — Identification, desire and transgenerational issues*. Londen: Routledge. ISBN 978-0-415-68165-0, 417 pp., £ 24,99

IRENE METTROP

In het lijvige boek *The maternal lineage* heeft Paola Mariotti een aantal bijdragen